

HRANT DİNK VAKFI NASIL BİR 'UZLAŞMA'YI DESTEKLİYOR? - MAXIME GAUIN

Maxime GAUIN

Analiz No : 2015 / 7

30.03.2015

Maxime GAUIN

Araştırmacı, AVİM

Hrant Dink Vakfı (HDV), halklar arasında karşılıklı anlayışın barışa olanak tanıyacağı gerekçesiyle birkaç yıl önce Türk vatandaşların Ermenistan seyahatlerine kaynak sağlayan bir program başlatmıştır. Böyle sunulduğunda, makul surette kimsenin bu programa karşı çıkması mümkün değildir. Sorun şu ki, pratikte, program belirtilen hedeflere ulaşmaktan çok uzaktır. Burada, HDV bursu sayesinde yakın zamanda üç aylığına Erivanda bulunan bir bursiyerin örneğini vereceğim. Bu örneği vermemin sebebi yazarın öneminden dolayı değil □ zira kendisi tanınmış biri değil, bunun yerine kendisinin vardığı sonuçların HDV yöntemleri ve uygulamaları hakkında ortaya çıkardıklarından dolayıdır. Ermeni bir internet sitesinde yayınlanan bu üç ayın özeti[[i](#)] bir bütün olarak fazlasıyla şaşırtıcı olmakla birlikte, üç kilit yorumdan dolayı özellikle şaşırtıcıdır.

1) 70lerde Ermeni terör örgütü ASALAnın dünya genelinde Türk diplomatlarını katlini anımsadım. Bunu, Ermeni Soykırımının tartışılmasını zorlamak için yaptılar.

Terörist sıfatını kullanmanın dışında, ki bir Ermeni internet sitesinde bu kelimenin varlığı olağandışıdır, bu sözcükler son derece vahimdir. Bu sözcüklerin daha az vahim olan yönü doğru olmayışlarıdır. Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusunun (ASALA) düzenlediği saldırılar 1970lerle sınırlı değildir: sonuncusu 23 Haziran 1997 tarihinde Brükselde gerçekleşmiştir.[[ii](#)] Buna ek olarak, 2008-2009da dahi, Erivandaki ASALA gazileri derneği, Ermeni terörünü ve Birinci Dünya Savaşında Rus ordusundaki Ermeniler

tarafından Müslüman Osmanlı vatandaşlarına karşı işlenen savaş suçlarını kınayan bir kampanya başlatmak isteyen Avustralyalı Ermeni bilim adamı Armen Gakavianı susturmuştur.[iii] Gerçekten de doğu Anadolu'da 1914'ten 1918'e kadar 500.000'den fazla Müslüman Ermeniler ve Kosaklar tarafından katledilmiştir.[iv] Batı Anadolu'da ise 1919'dan 1922'e kadar 150.000 kişi Yunan silahlı kuvvetleri ve Ermeni gönüllü birlikleri tarafından öldürülmüştür.[v] Bunlar Hrant Dink Vakfının pek anımsamadığı cinsten tarihi ayrıntılardır.

Ermeni teröristler (1973-1984) tarafından katledilen Türk diplomatlarının çoğunluğunu ASALA değil, Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları (JCAG) öldürmüştür. Bu terörist örgüt 1998-2008 yılları arasında Ermenistanda kabinede yer almış olan, Ermeni diasporasının en güçlü partisi Ermeni Devrimci Federasyonu tarafından kurulmuştur ve yönetilmektedir.[vi] ASALA ise Roma Türk Turizm Bürosu (1980), Ankara Esenboğa havalimanı (1982), Paris Orly havalimanı (1982) veya İstanbul Kapalıçarşı (1983) gibi halka açık yerlerde yaptığı bombalı saldırılardan dolayı daha çok bilinmektedir. Aslına bakılırsa, 1970'ler ve 1980'lerde Ermeni teröristler tarafından katledilen kişilerin büyük çoğunluğu (70 kişinin 40ı) diplomatlar veya onların aile fertleri bile değildi.

Bu sözcüklerin en vahim yönü ise yazarın, Ermeni terörizmini geçmişte olduğu gibi bugün de haklı gösteren Ermeni milliyetçi propagandasını açıkça tekrarlamasıdır. ASALANIN 1915-16 olaylarının tartışılmasını zorlamak yerine, olaylar hakkında kendi görüşlerini dayatmayı istemiş olduğunu hatırlatmaya pek gerek yoktur. Bu teröristler, sırf Ermeni fanatiklerinin hoşuna gitmeyecek savlar ortaya koyduğu için Amerikalı tarihçi Stanford Jay Shawu 1977 ve 1982'de öldürmeye çalışmıştır.[vii] Yazar Kaşo, tek suçları Türk olmak olan Türk vatandaşlarını halka açık alanlarda katleden ASALA ve JCAG ırkçılığından veya özellikle ASALAYA mensup Ermeni milliyetçilerinin çoğunluğunda mevcut olan aşırı Yahudi nefretinden dolayı ASALANIN Paristeki Copernic Sokağında gerçekleşen Yahudi aleyhtarı bombalı saldırısına katılmasından hiç söz etmemektedir.[viii] 1970'ler ve 1980'lerde ASALA ve JCAGIN bildirilerinde duyurulan ve asıl konu olan toprak taleplerinden hiç söz etmemektedir. Buna karşın, günümüzde Türk toprakları üzerinde hak iddia etmek için Ermeniler tarafından kullanılan Batı Ermenistan ifadesini kullanmaktadır. Hatta bu, günümüz Ermenistanında Ermeni terörünün resmi olarak ve sürekli yüceltilmesiyle de uyumaktadır.[ix]

Kuşkusuz Hrant Dink Vakfı yekpare bir topluluk değildir ve buna dair elimde doğrudan kanıt da var; ancak bu, bu kuruluşun bir bütün olarak neyi desteklediğini fark etmemize engel değildir. Üzerinde durduğumuz bu yazının yayınlanmasının üzerinden iki haftadan fazla zaman geçmesine rağmen, Vakıf hala kendisi ile bu yazının Ermeni terörünü aklama girişimi arasında bir mesafe koymamıştır. Cevaplandırılması gereken soru şudur: bir terör eylemine kurban giden bir kişinin ismini alan bir vakfın, buna rağmen terörist eylemler için mazeret belirten bir seyahati finanse etmesindeki çelişki nasıl açıklanabilir? Bu, okuyucunun kendisinin cevaplaması gereken bir sorudur.

2) Türkiyede nasıl ırkçılar varsa, Ermenistanda da ırkçılar vardır.

Dezenformasyon kelimesinden daha hafif hiçbir kelime bu cümleyi açıklayamaz. Bugün

Ermenistandaki resmi ideoloji aşırı ırkçıdır. 1998den beri iktidarda olan Ermenistan Cumhuriyetçi Partisinin ilkeler bildirgesinde tek bir kişiden bahsedilir: Garegin Njdeh.[x] Njdeh, Erivan Devlet Üniversitesi gibi Ermenistanın başlıca entelektüel kuruluşlarında düzenli olarak anılmaktadır.[xi] Erivanda onun adına bir anıt vardır ve Ermenistanın başkentinde bir metro durağına onun adı verilmiştir. Yakında da onun adına bir heykelin açılışı yapılacaktır. Heykel ile ilgili çıkan tek ihtilaf, geçen sene, heykelin yeri ile ilgili çıkmıştır. Basında ve siyasetteki genel görüş onun bir kahraman olduğudur.[xii] Peki, kimdi bu Njdeh? Njdeh; kendisini ırkçı, faşist ve Nazi olarak tanıtan bir kişiydi. 1918de 1920e kadar Ermenistandaki Azerileri katleden Njdeh daha sonra şöyle demiştir: Bugün Almanya ve İtalya, ırk temelinde varlığını sürdüren uluslar oldukları için güçlüdürler(*Hairenik Weekly*, 10 Nisan 1936). Henüz 1933 yılında, partisi Ermeni Devri Federasyonu tarafından Amerikada partinin gençlik örgütünü kurmakla görevlendirilmişti. Njdeh, gençlik örgütü için ırkın dini anlamına gelen Tzaghagron ismini seçmiştir. Örgüt halen var olmakla beraber, adını 1943te Ermeni Gençlik Federasyonu olarak değiştirmiştir. İkinci Dünya Savaşının başında Njdeh, Nazi üniforması giymek için Almanyaya gitmiştir. Hitlerin fethedilen doğu bölgeleri bakanı Alfred Rosenbergin onayıyla, Aralık 1942de kurulan Ermeni Ulusal Konseyinin bir üyesi olmuştur.[xiii]

*Hürriyet Daily News*da bu geçekleri ortaya koyduktan sonra, Erivandan bir tebrik mesajı aldım. İlginç bir yazı yazmışsınız, ancak Njdehin yüceltilmesini eleştiren şu ve şu yazılardan bahsetmemişsiniz şeklinde bir yorum olmasını tüm kalbimle isterdim. Ancak, gerçeklerle ilgili herhangi bir düzeltme, bir tane bile eleştiri yoktu. Hatta hiç kimse bulgularıma dair basit bir aydınlatıcı detay vermeye bile çalışmadı.

Bu ırkçı ideolojinin çok somut sonuçları vardır. 1987den 1989a kadar, Ermenistanda geriye kalan tüm Azeriler sınır dışı edilmiştir.[xiv] 1992de Ermenistan, Azerbaycanın batısını (neredeyse tamamıyla etnik Azerilerin yaşadığı Karabağyla birlikte yedi bölgeyi) işgal etmiş, binlerce Azeriyi katletmiş (özellikle Hocalıda en az 613, ancak büyük olasılıkla da 763 kişi bir gecede katledilmiştir) ve kalanları topraklarından kovmuştur. Yazar, bu ırkçı suçlar hakkında hiçbir şey söylememektedir. Eski Cumhurbaşkanı Koçaryan, Ermeniler ile Azerilerin etnik olarak uyumsuz olduklarını ileri sürerek bu eylemleri savunmuştur ki bu tam anlamıyla bir saçmalıktır. Anlaşmazlığa rağmen bugün Azerbaycanda 30.000 Azeri vatandaşı etnik Ermeni yaşamaktadır.[xv] Ermenistanın Türkiyeden toprak taleplerini Ermenistan anayasasına dayandırarak yapmasına rağmen (2010 yılında Ermenistan Anayasa Mahkemesi tarafından tekrar teyit edilmiştir), Türkiye on binlerce yasadışı Ermeni göçmeni topraklarına kabul etmekte ve hatta çocuklarını İstanbuldaki Ermeni okullarına göndermelerine izin vermektedir.

Buna ek olarak, Ermenistandaki yüksek derecedeki Yahudi karşıtlığının büyük etkisiyle, bağımsızlıktan sonra ülkedeki Yahudi cemaati neredeyse tamamen kaybolmuştur.[xvi] Ülkede kalan son azınlık olan Ezidiler de nüfusun çoğunluğunda belirgin olan hoşgörüsüzlükten dolayı, dış göçler sonucu kaybolma tehlikesi ile karşı karşıyadır.[xvii] Ermenistan, bölgede bağımsız ve neredeyse tek etnik yapılı tek ülkedir.

3) LGBT hakları savunucusu bir sivil toplum örgütü olan Public Information and Need of Knowledge (Kamu Bilgisi ve Bilgiye İhtiyaç - PINK) çalışmak

Bu yine dezenformasyon yaratmaya yönelik bir teşebbüstür. Ermenistanda LGBT haklarını savunan bu aktivistlerin iyi niyetli olmadığına dair elimde herhangi bir delil yok ve dolayısıyla onlar aleyhinde konuşmak gibi bir niyetim de yok. Asıl sorun, böyle kişilerin aşırı derecede hoşgörüsüzlük ile karşı karşıya kalmalarıdır. PINKin kendisinin 2011de yaptığı bir ankette, 1189 katılımcının yüzde 72si (Ermenistan gibi küçük bir ülke için önemli bir rakam), devletin eşcinsellere karşı mücadele etmek için önlemler alması gerektiğini belirtmiştir. Daha da çarpıcı şekilde, 8 Mayıs 2012 tarihinde Erivanda eşcinsel dostu bir bar molotof kokteylli bir saldırının hedefi olmuştur. Ermenistan Millet Meclisindeki Ermeni Devrimci Federasyonu grubu başkanı Artsvik Minasyan, saldırıyı düzenleyenlerin kefaletini ödemiştir.[xviii] Beş ay sonra; Almanyanın eşcinselliği sadece değinen (yani konusu bu bile olmayan) bir Sırp filminin dağıtımına kaynak sağladığı gerekçesiyle Erivandaki Almanya büyükelçiliği önünde milliyetçi bir gösteri düzenlenmiştir. Karşılaştıkları sorunlara hiç değinmeden, Ermenistandaki LGBT hakları savunuculuğu hakkında konuşmak, gerçeklerin ciddi bir şekilde çarpıtılmasıdır.

Uzlaşma, Ermeni tarafının yaptığı hataları inkâr etmeye ve/veya Türk tarafının yaptığı hataları abartmaya dayandırılmaz[xix] ve bu seçici öfke ne yazık ki yeni değildir.[xx] Bu tür inkârlar ve abartılar, Türkler ve Ermeniler arasında bir uzlaşmayı teşvik etmiyor. Bu yaklaşım aksine Türkler arasında kendinden nefret etme duygusunu pekiştiriyor.

[i] <http://hetq.am/eng/news/58750/armenia-my-illusion.html>

[ii] <http://www.start.umd.edu/gtd/search/IncidentSummary.aspx?gtdid=199706230005>

[iii] http://www.radikal.com.tr/politika/asaladan_ozur_oneren_gakaviana_olum_tehdidi-921474

[iv] Yusuf Sarıay, *Ermeniler Tarafından Yapılan Katliam Belgeleri*, Ankara, 2001, cilt I, s. 377 ve cilt II, s. 1053. Bu rakamı şaşırtıcı derecede yüksek bulanlar, yerinde yaptığı incelemeler sonucu Anadolu'nun doğusunun sadece bir bölümünde 300,000-400,000 kadar Müslümanın Ermeni milliyetçiler tarafından katledildiğini doğrulayan İngiliz Yüzbaşı C. L. Wooleyin vardığı sonuçları dikkate almalıdır: Justin McCarthy, *Death and Exile: the Ethnic Cleansing of Ottoman Muslims, 1821-1922*, Princeton: Darwin Press, 1995, s. 238, sayı. 75; Jeremy Salt, *The Unmaking of the Middle East*, Berkeley-Los Angeles-London: University of California Press, 2008, s. 67.

[v] 27 Haziran 1922 tarihinde Fransa Dışişleri Bakanlığına gönderilen bir raporda (Archives du ministère des Affaires étrangères, La Courneuve, microfilm P 1380), İzmirdeki Fransız toplumunun seçilmiş lideri Elzéar Guiffroy; yakılan köyler, katliamlar, suikastlar, keyfi tutuklamalar ve insani olmayan tutukluluk koşulları hakkında çok sayıda açık örnekler vermiştir. Mayıs 1919dan itibaren Yunan kuvvetleri (en azından bazı durumlarda Ermeni gönüllüler de dahil) tarafından katledilen Türklerin sayısının 150,000den fazla olduğunu,

ancak tahminen (sürgün edilenlerden bahsetmeksizin) 300,000 civarı olduğu belirtmiştir. Guiffroy raporunu Temmuzda yazmış olduğu için, en şiddetli dönem olan -yani Yunanlıların geri çekildiği- Ağustos-Eylül aylarını anlatamamıştır: Caleb Frank Gates, *Not to Me Only*, Princeton-London: Princeton University Press/Oxford University Press, 1940, s. 283; Justin McCarthy, *Death and Exile* * ss. 279-284 and 292-306. Bu son aşamadaki Ermeni katılımı hakkında bilgiye ulaşmak için Guiffroy'nun raporu yerine aynı mikrofilmdeki C. Toureille'nin raporuna bakınız.

[vi] Michael M. Gunter, *Pursuing the Just Cause of their People. A Study of Contemporary Armenian Terrorism*, Westport-New York-London: Greenwood Press, 1986, ss. 55-56 and 68-69; Gaïdz Minassian, *Guerre et terrorisme arméniens*, Paris: Presses universitaires de France, 2002, ss. 22-23, 28, 32-34 and 44-45.

[vii] Crude Bomb Explodes at UCLA Professors Home, *The Los Angeles Times*, 4 Ekim 1977, s. D1 ; Armenian Terrorism: Near East Feud Rages in America, *The Washington Post*, 17 Mayıs 1982, s. A1 ; Press Clanger, *Times Higher Education*, 1 Nisan 1996, <http://www.timeshighereducation.co.uk/92989.article>

[viii] Nathalie Cettina, *Terrorisme : l'histoire de sa mondialisation*, Paris : LHarmattan, 2001, ss. 45-46.

[ix] Örnek olarak: <http://armenpress.am/eng/news/630988/>
<http://www.rferl.org/content/article/1142396.html>

[x] Turgut Kerem Tuncel, *Armenian Diaspora*, Ankara: Terazî, 2014, ss. 309-311. Ayrıca bkz: <http://www.bhk.am/en/rpa-library/>

[xi] <http://www.ysu.am/news/en/1381391208>

[xii] http://armenianow.com/society/58107/armenia_garegin_njdeh_statue_yerevan

[xiii] John Roy Carlson (Arthur Derounian), *Under Cover. My Four Years in the Nazi Underworld of America*, New York: E. P. Dutton & C°, 1943, ss. 81-82; Yves Ternon, *La Cause arménienne*, Paris, Le Seuil, 1983, s. 132; Christopher Walker, *Armenia. The Survival of a Nation*, London-New York: Routledge, 1990, s. 357.

[xiv] Ariel Kyrou and Maxime Mardoukhaïev, « Le Haut-Karabagh, vu du côté Azerbaïdjan », *Hérodote*, n° 54-55, 4e trimestre 1989, ss. 265-267.

[xv] UNHCR, *International Protection Considerations Regarding Azerbaijani Asylum-Seekers and Refugees*, Geneva, 2003, p. 4.

[xvi] <http://www.jns.org/latest-articles/2014/12/8/anti-semitism-in-armenia-a-clear-and-present-danger>

[xvii] « Demandeurs dasile : un long et douloureux parcours », *Ouest France*, 11 Mart 2011 ; « Chalon □ Expulsion : très inquiets pour David Tamoev et sa famille », *Le Journal de Saône-et-Loire*, 21 Kasım 2014 ; « La Cimade défend lasile dun Kurde dArménie », *Sud Ouest*, 10 January 2015.

[xviii] <http://www.eurasianet.org/node/65436>
<http://globalvoicesonline.org/2012/05/16/armenia-concerns-and-fears-after-nationalist-firebombers-released/>

[xix] Burada tabii ki soykırım kelimesinin yanlış kullanılmasına atıfta bulunuyorum. Bu bağlamda öncelikle bkz, Edward J. Erickson, *Ottomans and Armenians. A Study in Counter-Insurgency*, New York-London: Palgrave MacMillan, 2013; Maxime Gauin, Review Essay □ Proving a Crime against Humanity?, *Journal of Muslim Minority Affairs*, cilt 35, sayı 1, 2015, ss. 141-157; ve Guenter Lewy, *The Armenian Massacres in Ottoman Turkey*, Salt Lake City: University of Utah Press, 2005 (Turkish translation: *1915. Osmanlı Ermenilerine Ne Oldu?*, Istanbul, Timaş, 2011).

[xx] <http://www.turkishweekly.net/columnist/3515/hrant-dink%E2%80%99s-heirs-should-be-more-coherent.html>

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: GAUIN, Maxime. 2026. "HRANT DİNK VAKFI NASIL BİR 'UZLAŞMA'YI DESTEKLİYOR? - MAXIME GAUIN." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2015 / 7. Mart 30. Erişim Temmuz 06, 2026. <https://www.avim.org.tr/tr/Analiz/HRANT-DINK-VAKFI-NASIL-BIR-UZLASMA-YI-DESTEKLIYOR-MAXIME-GAUIN>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır